

Alapszervezeti levélviták összegzése

A viták tartalmából leszűrhető legfontosabb tapasztalatok /ha esetleg nem is konkrétan megfogalmazva, de a következő fő témák merültek fel/:

a/ Társadalompolitikai kérdések

1/ A társadalmi élet demokratizmusának gondjai:

Égető szükségyszerűség a szocialista demokrácia fejlesztése, az elmúlt időszak társadalmi gyakorlata, a párt iránymutatásának megfelelően igyekezett ezt szélesíteni, erősíteni. E téren elsősorban a nyilvánosság szerepének növelését tartottuk lényegesnek. Fontos követelmény továbbá még a vezetői munka fokozottabb ellenőrzése /résztétel nemcsak a döntés előkészítésében, hanem a végrehajtásban és annak ellenőrzésében/, esetleg a vezetői feladatok gyakorlása új módjának kialakítása /pl. időszakos vagy korhatárhoz kötött kinevezés/. Az államélet demokratizmusának ellentmondásos oldala /tökéletesítésre szoruló/ a választási rendszer, szükséges ennek valamilyen módon való hatékonyabbá tétele, a visszahívás intézményének élővé tétele.

2/ A közelmúlt /kb. 5-8 év/ társadalmi folyamatai - külső, belső okokból - olyan irányba mutatnak, amely hatásában az ifjúságra igen ellentmondásos. Általában várható a jövőre nézve egy olyan helyzet, amelyben az ifjúságnak biztosított társadalmi juttatások /pl. ösztöndíj/ reálértéke tovább csökken, ill. stagnál, a diák-szociális ellátás relatív romlása figyelhető meg, amelyet a gazdasági helyzet krízise felerősít. Ebből következően a család szerepe, tehervállalása növekedni fog és - pl. az enyhülés közvetett hatásaként - az ideológiai harc és befolyásolás fokozódásával ill. szélesebb lehetőségével, valamint az előbb említett tényezők együtthatásaként mindezek társadalmi relációi rendkívül ellentmondásosak lesznek és ilyen módon hatnak egy új nemzedékre.

A gazdasági élet fejlesztésének irányai közvetlenül és közvetve arra mutatnak, hogy nem szólamyszerűen, hanem rövidtávú politikai programként kellene megfogalmazni pl. azt a követelményt, hogy a társadalmi munkavégzés minden területén a teljesítményelv valóban érvényesüljön, ténylegesen realizálódjon a munka szerinti elosztás, és olyan ösztönzőket, formákat alakítsanak ki, ami támogatja az önálló kezdeményezést, vállalkozást stb.

3/ A következőtosebb gazdaságpolitikai koncepciónak árnyoldalai is vannak, ilyennek tűnik a viták alapján a kulturpolitika egyes területein az "áruszemlélet" eluralkodása. Ez ismét érzékenyen érinti az ifjúságot, clogendő

itt utalni a könyvek, mozijegyek, egyetemi tankönyvek árainak az elmúlt időszakban való alakulására.

A tartalmas szórakozás, az ifjúság nevelésének rendkívül fontos eszköze, véleményünk szerint itt uralkodónak kellene lennie a politikai szempontoknak.

b/ Az ifjúság helyzete, a felsőoktatás problémái

1/ Fiatalok helyzete:

Az elmúlt időszakban rövidebb távra visszatekintve nem javult, és előreláthatóan relative romlani fog. Ennek egyik jellemzője a lakáshoz jutás esélyének csökkenése. Ez azt a következményt eredményezi, és ezt a levéllel kapcsolatos viták megerősítik, hogy minden lehetséges módon segítséget kell nyújtani pl. a fiatalok magánorvos építkezéséhez, a jelenleginél hatékonyabb lakásgazdálkodást, mobilizációt kell teremtene /ennek első lépései már megvalósultak/, teret kell engedni a hagyományostól eltérő, olcsó technológiák alkalmazásának.

A társadalmi-gazdasági feszültségek, ellentmondások azt eredményezik, tovább differenciálódik az esélykülönbség a szülők társadalmi helyzetétől függően. Ennek közvetlen hatásaként romlanak az értelmiségivé válás feltételei, lelassul a társadalmi mobilitás. Feszültségnövelő hatásként jelentkezik a takarékos szakembergazdálkodás, amelynek következményeként a beiratkozási létszám stagnálni fog, esetleg csökkenése várható, másfelől fennmaradnak és pl. a jogászképzésben növekedni fognak a diplomás elhelyezkedési problémák, esetleg összhatásában tovább romolhat az értelmiségi munka társadalmi megbeosulása /túlkinálat/.

Az esélyegyenlőtlenség felszámolása, csökkentése érdekében feltétlenül szükséges a közoktatás egészének reformja, ebben a KISZ-nek politika-alakító funkciót kell betöltenie. Kiemelten fontos feladatnak kell lennie tehát az elkövetkezendő időszakban az esélykülönbségek csökkentéséért folytatott harcnak. Ennek érdekében a korábbiaknál nagyobb felelősséggel és lehetőséggel kell biztosítani az ifjúság széles rétegei számára a részvételt viszonyaik alakításában, fejlesztésében.

Az előbbi probléma másik társadalmi vetülete, hogy a hátrányos helyzetű csoportok a társadalom periferiájára kerülnek /életmód, lakáshelyzet stb./. A fiatal deviáns csoportok pedig életmódjukkal, jelenlétükkel irritálják a társadalmat, ez pedig azzal a veszéllyel járhat, hogy ismét kialakulhat egy helytelen kép, bizonyos politikai fórumokon az ifjúság egészéről. Lényeges ebből a szempontból kiemelni, hogy egyes magatartásformák megjelenése, pl. "csövesek", nem csupán egyfajta "divat-életmód" átvételét jelentik, hanem társadalmi méretű gondok következményei. Ezért "felszámolásuk" csak széleskörű társadalmi összefogással lehetséges.

2/ A felsőoktatás problémái

Itt az egyik elméleti jellegű probléma, hogy nem tisztázott az, milyen ismervek adják az értelmiségi funkció tartalmát, hogy a leendő értelmiség milyen jegyek alapján válhat hasznos tagjává a társadalomnak. A felsőoktatásban deklarált cél, szocialista szakemberek képzése de ez az általában vett fogalom nem tartalmazza a konkrét szakemberképzés területén, pl. a jogászképzésben a szakemberrel szemben támasztott társadalmi elvárások, követelmények konkrét rendszerét.

További probléma, hogy a képzés jelenlegi rendszerében a kikerülő szakember elsődleges érdeke a gyors, zökkenőmentes beilleszkedés; nem bírál, nincs ösztönözve arra, hogy érvényesítse a képzés során szerzett korszerű ismereteit. E tendenciának erősítője az oktatási intézmény, ahol ugyan él a demokratikus légkör megteremtésének szándéka, de igen erős a hallgatói véleményeket "zavaró tényezőként" értékelő gyakorlat. Következésképpen a felsőoktatás nem képes a társadalmi elvárásokat érdekeltségként közvetíteni, az élő demokratizmus sok esetben formális, tehát kevés a lehetőség a politikai gyakorlat megszerzésére, ugyanis a képzés a deklarált célokkal /szocialista szakemberképzés, értelmiségi funkcióra nevelés/, valójában ellentétes gyakorlatot mutat.

További problémák:

- méretek; beiskolázás; közvetlen, távlati szakember-szükséglet
- közoktatáshoz való viszony,
- felvételi rendszer, elhelyezkedés problémaköre /inkongruencia/, teljesítmény visszatartás,
- képzés-hiányosságai: tartalmi és szervezeti problémák, pl. jegyzet, vizsgacentrikusság, deklarált célok ellenére passzív befogadói állapot, hallgató célja a diploma minél nyugodtabb megszerzése, ezzel szemben torz oktatói követelményrendszer /anyagi, erkölcsi elismerést csak tudományos munkától várnak/ stb.
- nevelő munka alacsony presztízse,
- a képzés politikai és szakmai elemeinek tartalmi és szervezeti elkülönülése stb.

c/ A KISZ belső helyzete

A levél vitája során a legtöbb észrevétel e kérdéskörben hangzott el, a vezetőség beszámolója is ezt a területet érinti a legrészletesebben, ezért e helyen csupán tematikusan tekintjük át a felvetődött problémákat.

1/ Az alapszervezeti munka

A KISZ-szel szembeni társadalmi elvárásokat az MSZMP KB 1970-es Ifjúságpolitikai határozata fogalmazta meg, ill. az ifjúsági törvény tartalmában fejezte ki a fiatalság egészével és a mozgalommal szemben támasztott új követel-

ményeket. Szövetségünk az elvárásoknak az 1974. évi áprilisi határozattal kívánt megfelelni oly módon, hogy a hangsúlyt az alapszervezeti munkára helyezte, amelyet a nevelés prioritásának hangsúlyozásával kívánt mozgalmi jellegűvé tenni. A határozat gerince, amely a követelménytámasztási és számonkérés közösségi feladatait jelenti, helyesnek tekinthető, lényeges fogyatékoság azonban, hogy másodlagos ill. nem vizsgált kérdéssé vált, hogy az alapszervezetnek milyen érdeke fűződik a tartalmi számonkéréshez, tagjának pedig ahhoz, hogy egy "elvárt" /kivülről bevitt/ követelménynek eleget tegyen. Részben ezért és egyéb okok miatt a fő célkitűzés a szervezeti fegyelen javítása, ilyen módon nem volt megvalósítható.

2/ Tervezési rendszer

A határozat ellentmondásosan valósult meg, mert egyfelől a konkrét munkában különböző vezetési szinteken, és az alapszervezetekre is kihatóan érvényesült egyfajta túlszabályozottság, ami az alaptevékenység ellentmondásossága miatt sematizmust eredményezett /egyéni vállalások értékelése/ és a cselekvési lehetőségeket is leszűkítette. A gondolkodásmódban ez azzal a hatással járt, hogy akciókra, feladatokra, elérhető vagy megvalósítható célkitűzések állítására ösztönzött, kényelmessé tette a vezetőségeket "megszabadította" őket az önálló politikai cselekvés felelősségétől.

3/ KISZ-en belüli demokratizmus

Ha pedig a szervezet alapegysége nem épül adekvát módon az alaptevékenységre, akkor az érdekeltség hiánya előbb-utóbb azt eredményez, hogy az elvárt normák /a szervezet általi/ csak erkölcsi követelmények és nem politikaiak. Márpedig - bármiféle - politizálás elképzelhetetlen érdekérvényesítés, ütköztetés, kompromisszumkötés célirányos megvalósítása nélkül. Ennek eredőjeként pedig egy olyan elképzelésben, ahol a kollektívák valós érdekeltség nélkül kívánják önmagukat nevelni, miközben már saját tagjaik vonatkozásában sem rendelkeznek "erkölcsi monopóliummal" a legfontosabb céllá a szervezet fenntartása vált. Olyan helyzetben, amikor a hangsúly a szervezet biztosításán van, előtérbe kerülnek azok az eszközök, módok, amelyek a fegyelen fenntartását, a szervezeti keretek védelmét szolgálják. Ez pedig más egyéb tényezők mellett a demokratizmus hiányának érzetét kelti.

A "belső bajok" hatványozottabb jelentkezését az is eredményezi, hogy a KISZ a felsőoktatás, mint környezet ellentmondásait is megéli, és annak feszültségei, mint szervezeti - belső - problémák jelentkeznek.

A kiútkeresés iránya a következőkben körvonalazható: - politikaalakító szerepvállalás a párt politikájának megvalósításában, de partnerként az intézmény állami szerveivel,

- eközben a nevelő funkció realizálása oly módon, hogy annak a tényleges politikai cselekvés ösztönzője, és következménye egyaránt legyen,
- érdekvédelmi, képviseleti funkció intézményi szintű határozottabb kibontakoztatása,
- közrehatás partnerként az oktatásfejlesztési munkálataiban, egy hatékonyabb felsőoktatási rendszer kialakítása érdekében,
- a tagságot érintő érdekkonfliktusok tudatosabb feltárása, "szűkebb keresztmetszetek" érdekeinek érvényesítése /egyéni, csoport/,
- a helyi kérdések általánosabb megfogalmazására való törekvés, melyek kivitele intézményen kívüli területekre stb.

Mindezek megvalósítására pedig a jelenleginél rugalmasabb szervezeti, strukturális megoldásokra, átgondoltabb tervezésre, teljes egészében új munkamódszerre és felkészültebb, politikailag érzékenyebb vezetésre van szükség.

Egyéb felvetődött, de itt nem részletezett problémák

- jogositványok realizálhatósága,
- tömegszervezet - élcsapat
- vertikális szervezet igénye /nem általános/
- politikai képzés problémái
- ösztöndíj problémák stb.

KISZ JATE JTK Vezetősége